

Prof. univ. dr. **Carmen-Silvia Paraschiv**
(coordonator)

Lector univ. dr.
Maria-Georgiana Teodorescu

Asist. univ. dr.
Alin Sorin Nicolescu

Drept procesual penal. Partea generală

Note de curs

Ediția a 4-a, revizuită și adăugită

Editura
Hamangiu
2022

CUPRINS

Capitolul I. Noțiuni generale privind procesul penal și dreptul procesual penal. Principiile fundamentale ale procesului penal în România	1
§1. Procesul penal, mijloc de realizare a justiției penale	1
1.1. Definiția procesului penal	1
1.2. Fazele procesului penal	2
1.2.1. Noțiune	2
1.2.2. Urmărirea penală	5
1.2.3. Camera preliminară	5
1.2.4. Judecata	5
1.2.5. Punerea în executare a hotărârilor penale rămase definitive	5
§2. Faptele și raporturile juridice procesual penale	6
2.1. Noțiunea și clasificarea faptelor juridice procesual penale	6
2.2. Noțiunea, elementele și trăsăturile raporturilor juridice procesual penale	6
§3. Izvoarele juridice ale dreptului procesual penal. Interpretarea normelor juridice procesual penale	8
3.1. Izvoarele juridice ale dreptului procesual penal	8
3.2. Interpretarea normelor juridice procesual penale	10
§4. Aplicarea legii procesual penale în timp și în spațiu	11
4.1. Aplicarea legii procesual penale în timp	11
4.2. Aplicarea legii procesual penale în spațiu	13
§5. Principiile fundamentale ale procesului penal în România	14
5.1. Conceptul de principiu fundamental	14
5.2. Principiile generale	14
5.2.1. Principiul legalității	14
5.2.2. Principiul separării funcțiilor judiciare	15
5.2.3. Prezumția de nevinovăție	16
5.2.4. Principiul aflării adevărului	16
5.2.5. <i>Ne bis in idem</i>	17

5.2.6. Obligatoritatea punerii în mișcare și a exercitării acțiunii penale _____	18
5.2.7. Caracterul echitabil și termenul rezonabil al procesului penal _____	20
5.2.8. Garantarea dreptului la libertate și siguranță _____	21
5.2.9. Dreptul la apărare _____	21
5.2.10. Respectarea demnității umane și a vieții private _____	22
5.2.11. Limba oficială și dreptul la interpret _____	23
5.3. Principii specifice fazei de urmărire penală _____	24
5.3.1. Caracterul nepublic _____	24
5.3.2. Lipsa contradictorialității _____	24
5.3.3. Forma preponderent scrisă _____	24
5.3.4. Subordonarea ierarhică _____	25
5.4. Principiile specifice fazei judecătii _____	25
5.4.1. Publicitatea _____	25
5.4.2. Nemijlocirea _____	26
5.4.3. Contradictorialitatea _____	26
5.4.4. Oralitatea _____	26
Capitolul al II-lea. Participanții în procesul penal _____	28
§1. Noțiunea de participanți în procesul penal _____	28
§2. Organele judiciare _____	28
2.1. Organele judiciare specifice fiecărei faze a procesului penal _____	28
2.2. Judecătorul de drepturi și libertăți _____	29
2.3. Judecătorul de cameră preliminară _____	30
2.4. Instanțele judecătorești _____	30
2.4.1. Noțiuni introductive _____	30
2.4.2. Organizarea instanțelor judecătorești _____	31
2.4.3. Compunerea completurilor de judecată _____	34
2.5. Organele de urmărire penală _____	35
2.5.1. Procurorul _____	36
2.5.1.1. Noțiuni introductive _____	36

2.5.1.2. Organizarea Ministerului Public	37
2.5.1.3. Principiile care guvernează activitatea Ministerului Public	38
2.5.1.4. Atribuțiile Ministerului Public	38
2.5.2. Organele de cercetare penală	38
2.5.2.1. Noțiuni introductive	38
2.5.2.2. Organizarea și funcționarea organelor de cercetare penală	39
2.5.2.2.1. Organele de cercetare penală ale poliției judiciare	39
2.5.2.2.2. Organele de cercetare penală speciale	39
2.5.2.3. Atribuțiile organelor de cercetare penală în cadrul procesului penal	40
§3. Subiecții procesuali principali	41
3.1. Noțiuni introductive	41
3.2. Suspectul	41
3.2.1. Noțiune	41
3.2.2. Drepturile și obligațiile suspectului	41
3.3. Persoana vătămată	43
3.3.1. Noțiune	43
3.3.2. Constituirea persoanei vătămate în procesul penal	43
3.3.3. Drepturile și obligațiile persoanei vătămate în procesul penal	43
§4. Părțile în procesul penal	44
4.1. Noțiuni introductive	44
4.2. Inculpatul	45
4.2.1. Noțiune	45
4.2.2. Drepturile și obligațiile inculpatului în procesul penal	45
4.3. Partea civilă	47
4.3.1. Noțiune	47
4.3.2. Constituirea părții civile în procesul penal	47
4.3.3. Persoanele care pot avea calitatea de parte civilă într-un proces penal	48

4.3.4. Drepturile și obligațiile părții civile _____	48
4.4. Partea responsabilă civilmente _____	49
4.4.1. Noțiuni _____	49
4.4.2. Constituirea părții responsabile civilmente în procesul penal _____	50
4.4.3. Persoanele care pot avea calitatea de parte responsabilă civilmente într-un proces penal _____	51
4.4.4. Drepturile și obligațiile părții responsabile civilmente _____	52
§5. Alți subiecți procesuali _____	53
§6. Succesorii, reprezentanții și substituiții procesuali _____	53
6.1. Succesorii _____	53
6.2. Reprezentanții _____	54
6.3. Substituiții procesuali _____	55
§7. Avocatul _____	56
7.1. Noțiuni introductive _____	56
7.2. Calitatea de avocat în procesul penal _____	58
7.3. Asistența juridică _____	58
7.3.1. Asistența juridică facultativă _____	58
7.3.2. Asistența juridică obligatorie _____	59
7.3.3. Avocatul din oficiu _____	61
7.4. Drepturile și obligațiile avocatului în cadrul procesului penal _____	62
7.4.1. Drepturile și obligațiile avocatului suspectului sau inculpatului _____	62
7.4.2. Drepturile și obligațiile avocatului persoanei vătămate, părții civile și părții responsabile civilmente _____	63
Capitolul al III-lea. Acțiunile în procesul penal _____	65
§1. Acțiunea penală _____	65
1.1. Noțiuni introductive _____	65
1.2. Obiectul acțiunii penale _____	65
1.3. Subiecții acțiunii penale _____	65
1.4. Trăsăturile acțiunii penale _____	65

1.5. Momentele acțiunii penale	66
1.5.1. Punerea în mișcare a acțiunii penale	66
1.5.2. Exercițarea acțiunii penale	67
1.5.3. Stingerea acțiunii penale	67
§2. Acțiunea civilă	78
2.1. Noțiuni introductive	78
2.2. Obiectul acțiunii civile	78
2.3. Subiecții acțiunii civile	78
2.4. Trăsăturile acțiunii civile	80
2.5. Punerea în mișcare a acțiunii civile	81
2.6. Exercițarea acțiunii civile	81
2.6.1. Condițiile exercitării acțiunii civile	81
2.6.2. Dreptul de opțiune în exercitarea acțiunii civile	82
2.6.3. Tranzacția, medierea și recunoașterea pretențiilor civile	83
2.6.4. Cazuri de exercitare a acțiunii civile în fața instanței civile	84
2.7. Rezolvarea acțiunii civile în procesul penal	85
§3. Raportul acțiunilor în procesul penal	87
Capitolul al IV-lea. Competența în materie penală	89
§1. Noțiunea și formele competenței în materie penală	89
1.1. Noțiuni introductive	89
1.2. Formele competenței	89
1.2.1. Competența funcțională (<i>ratione officii</i>)	89
1.2.2. Competența materială (<i>ratione materiae</i>)	90
1.2.3. Competența teritorială (<i>ratione loci</i>)	90
1.2.4. Competența personală (<i>ratione personae</i>)	92
§2. Competența instanțelor judecătorești	93
2.1. Competența judecătoreiei	93
2.2. Competența tribunalului	93
2.3. Competența tribunalelor specializate pentru minori și familie	96

2.4. Competența tribunalului militar _____	96
2.5. Competența curții de apel _____	96
2.6. Competența curții militare de apel _____	99
2.7. Competența Înaltei Curți de Casație și Justiție _____	101
§3. Competența organelor de urmărire penală _____	102
3.1. Competența procurorului _____	102
3.2. Competența organelor de cercetare penală ale poliției judiciare _____	106
3.3. Competența organelor de cercetare penală speciale _____	106
§4. Prorogarea de competență _____	107
4.1. Noțiuni introductive _____	107
4.2. Reunirea cauzelor _____	107
4.2.1. Cazuri de reunire _____	107
4.2.2. Competența în caz de reunire a cauzelor _____	109
4.2.3. Procedura de reunire a cauzelor _____	110
4.3. Disjungerea cauzelor _____	111
4.4. Schimbarea calificării faptei sau a încadrării juridice _____	112
4.4.1. Schimbarea încadrării juridice _____	112
4.4.2. Schimbarea calificării faptei _____	112
4.5. Chestiunile prealabile _____	112
§5. Declinarea de competență, conflictele de competență și excepțiile de necompetență _____	113
5.1. Declinarea de competență _____	113
5.2. Conflictele de competență _____	115
5.3. Excepțiile de necompetență _____	117
§6. Incompatibilitatea, abținerea și recuzarea _____	118
6.1. Noțiuni introductive _____	118
6.2. Incompatibilitatea judecătorilor _____	119
6.3. Incompatibilitatea procurorului _____	120
6.4. Incompatibilitatea organului de cercetare penală _____	121
6.5. Incompatibilitatea magistratului-asistent și a grefierului _____	121
6.6. Abținerea _____	122
6.7. Recuzarea _____	123

6.8. Procedura soluționării abținerii sau recuzării _____	124
§7. Strămutarea. Desemnarea altei instanțe pentru judecarea cauzei _____	127
7.1. Strămutarea _____	127
7.1.1. Competență. Cererea de strămutare _____	127
7.1.2. Procedura de soluționare a cererii de strămutare _____	129
7.1.3. Soluționarea cererii _____	129
7.2. Desemnarea altei instanțe pentru judecarea cauzei _____	131
Capitolul al V-lea. Probele, mijloacele de probă și procedeele probatorii _____	133
§1. Noțiuni introductive _____	133
§2. Probele _____	134
2.1. Clasificarea probelor _____	134
2.2. Obiectul probațiunii _____	135
2.2.1. Noțiuni _____	135
2.2.2. Faptele și împrejurările care trebuie dovedite _____	136
2.2.3. Faptele și împrejurările care nu trebuie dovedite (dispensa de probă) _____	137
2.2.3.1. <i>Prezumțiile legale absolute</i> _____	137
2.2.3.2. <i>Faptele evidente și faptele notorii</i> _____	138
2.2.3.3. <i>Faptele necontestate</i> _____	139
2.2.3.4. <i>Faptele și împrejurările care pot fi dovedite (pot forma obiectul probațiunii)</i> _____	139
2.2.3.5. <i>Fapte și împrejurări care nu pot fi dovedite</i> _____	140
2.3. Trăsăturile probelor _____	140
2.3.1. Admisibilitatea probei _____	141
2.3.2. Pertinența probei _____	142
2.3.3. Concludența probei _____	142
2.3.4. Utilitatea probei _____	142
2.3.5. Administrarea probei să fie posibilă _____	143
2.3.6. Legalitatea probei _____	143
2.4. Sarcina probei _____	143

2.5. Administrarea probelor _____	144
2.5.1. Considerații generale _____	144
2.5.2. Principiul loialității administrării probelor _____	146
2.6. Excluderea probelor _____	147
2.7. Aprecierea probelor _____	148
§3. Mijloacele de probă și procedeele probatorii _____	149
3.1. Audierea persoanelor _____	150
3.1.1. Noțiuni introductive _____	150
3.1.1.1. <i>Persoanele audiate în cursul procesului penal</i> _____	150
3.1.1.2. <i>Audierea prin interpret</i> _____	151
3.1.1.3. <i>Reguli speciale privind ascultarea</i> _____	152
3.1.2. Audierea suspectului sau a inculpatului _____	152
3.1.2.1. <i>Audierea inculpatului în faza de judecată</i> _____	155
3.1.2.2. <i>Audierea suspectului sau inculpatului minor</i> _____	156
3.1.2.3. <i>Consemnarea declarațiilor</i> _____	158
3.1.3. Audierea persoanei vătămate _____	158
3.1.4. Audierea părții civile și a părții responsabile civilmente _____	163
3.1.5. Audierea martorilor _____	165
3.1.5.1. <i>Persoanele care nu pot fi ascultate ca martor</i> _____	166
3.1.5.2. <i>Procedura audierii martorului</i> _____	167
3.1.5.3. <i>Consemnarea declarațiilor</i> _____	170
3.1.5.4. <i>Cazurile speciale de audiere a martorului</i> _____	170
3.1.6. Confruntarea _____	172
3.1.7. Audierea expertului _____	172
3.2. Identificarea persoanelor și a obiectelor _____	172
3.2.1. Identificarea persoanelor _____	173
3.2.2. Identificarea obiectelor _____	174
3.2.3. Pluralitatea de identificări _____	175
3.3. Metodele speciale de supraveghere sau cercetare _____	176
3.3.1. Supravegherea tehnică _____	178
3.3.1.1. <i>Procedura de emitere a mandatului de supraveghere tehnică</i> _____	178

3.3.1.2. <i>Autorizarea unor măsuri de supraveghere tehnică de către procuror</i>	182
3.3.1.3. <i>Durata măsurii supravegherii tehnice</i>	184
3.3.1.4. <i>Punerea în executare a mandatului de supraveghere tehnică</i>	184
3.3.1.5. <i>Consemnarea activităților de supraveghere tehnică</i>	186
3.3.1.6. <i>Informarea persoanei supravegheate</i>	187
3.3.1.7. <i>Conservarea materialelor rezultate din supravegherea tehnică</i>	188
3.3.2. <i>Obținerea datelor privind tranzacțiile financiare ale unei persoane</i>	189
3.3.3. <i>Reținerea, predarea și percheziționarea trimeritorilor poștale</i>	191
3.3.4. <i>Utilizarea investigatorilor sub acoperire sau cu identitate reală și a colaboratorilor</i>	193
3.3.4.1. <i>Condiții și procedură</i>	193
3.3.4.2. <i>Durata utilizării investigatorului sub acoperire</i>	195
3.3.4.3. <i>Activitatea investigatorului</i>	195
3.3.4.4. <i>Colaboratorul</i>	196
3.3.4.5. <i>Măsurile de protecție a investigatorilor sub acoperire și a colaboratorilor</i>	196
3.3.5. <i>Participarea autorizată la anumite activități</i>	197
3.3.5.1. <i>Condiții și procedură</i>	197
3.3.5.2. <i>Durata participării la activități autorizate</i>	199
3.3.6. <i>Livrarea supravegheată</i>	200
3.3.7. <i>Obținerea datelor de trafic și de localizare prelucrate de către furnizorii de rețele publice de comunicații electronice ori furnizorii de servicii de comunicații electronice destinate publicului</i>	202
3.3.8. <i>Obținerea de date privind situația financiară a unei persoane</i>	203
3.4. <i>Conservarea datelor informatice</i>	204
3.5. <i>Mijloacele materiale de probă</i>	206

3.6. Înscrisurile	206
3.7. Percheziția	207
3.7.1. Percheziția domiciliară	208
3.7.1.1. Cazurile și condițiile în care se poate dispune	208
3.7.1.2. Efectuarea percheziției domiciliare	211
3.7.1.3. Identificarea și păstrarea obiectelor	214
3.7.1.4. Procesul-verbal de percheziție	215
3.7.1.5. Măsurile privind obiectele ori înscrisurile ridicate	216
3.7.1.6. Dispoziții speciale privind perchezițiile efectuate la o autoritate publică, instituție publică sau la alte persoane juridice de drept public	217
3.7.2. Percheziția corporală	217
3.7.3. Percheziția unui vehicul	219
3.7.4. Percheziția informatică	219
3.8. Ridicarea de obiecte și înscrisuri	222
3.8.1. Predarea obiectelor, înscrisurilor sau a datelor informatică	222
3.8.2. Ridicarea silită de obiecte și înscrisuri	223
3.9. Expertiza și constatarea	224
3.9.1. Expertiza	224
3.9.1.1. Noțiuni introductive	224
3.9.1.2. Numirea expertului	226
3.9.1.3. Incompatibilitatea expertului	227
3.9.1.4. Drepturile și obligațiile expertului	228
3.9.1.5. Înlocuirea expertului	229
3.9.1.6. Procedura efectuării expertizei	229
3.9.1.7. Raportul de expertiză	230
3.9.1.8. Suplimentul de expertiză	231
3.9.1.9. Efectuarea unei noi expertize	231
3.9.2. Constatarea	232
3.10. Cercetarea locului faptei și reconstituirea	233
3.10.1. Cercetarea la fața locului	233
3.10.2. Reconstituirea	234

3.11. Fotografierea și luarea amprentelor suspectului, inculpatului sau ale altor persoane _____	236
3.12. Comisia rogatorie și delegarea _____	236
3.12.1. Comisia rogatorie _____	236
3.12.2. Delegarea _____	237
Capitolul al VI-lea. Măsurile procesuale _____	239
§1. Noțiuni introductive _____	239
§2. Măsurile preventive _____	240
2.1. Considerații preliminare _____	240
2.2. Luarea, încetarea de drept, înlocuirea și revocarea măsurilor preventive _____	241
2.2.1. Luarea măsurilor preventive _____	241
2.2.1.1. <i>Condițiile generale</i> _____	241
2.2.1.2. <i>Organul judiciar competent și actul prin care se dispune asupra măsurilor preventive</i> _____	242
2.2.2. Încetarea de drept a măsurilor preventive _____	243
2.2.3. Înlocuirea măsurilor preventive _____	245
2.2.4. Revocarea măsurilor preventive _____	247
2.3. Căile de atac împotriva actelor prin care se dispun măsurile preventive _____	249
2.3.1. Plângerea împotriva ordonanței organului de cercetare penală sau a procurorului prin care s-a luat măsura preventivă _____	249
2.3.2. Contestația împotriva încheierilor prin care judecătorul de drepturi și libertăți dispune asupra măsurilor preventive în cursul urmăririi penale _____	251
2.3.3. Contestația împotriva încheierilor prin care judecătorul de cameră preliminară dispune asupra măsurilor preventive în procedura camerei preliminare _____	253
2.3.4. Contestația împotriva încheierilor prin care instanța de judecată dispune asupra măsurilor preventive în cursul judecării _____	254

2.4. Verificarea măsurilor preventive _____	255
2.4.1. Verificarea măsurilor preventive în procedura de cameră preliminară _____	255
2.4.2. Verificarea măsurilor preventive în cursul judecătii _____	256
2.5. Măsurile preventive privite în special _____	258
2.5.1. Reținerea _____	258
2.5.2. Controlul judiciar _____	262
2.5.2.1. Luarea măsurii de către procuror _____	262
2.5.2.2. Luarea măsurii de către judecătorul de cameră preliminară sau instanța de judecată _____	264
2.5.2.3. Conținutul și durata controlului judiciar _____	264
2.5.3. Controlul judiciar pe cauțiune _____	267
2.5.4. Arestul la domiciliu _____	271
2.5.4.1. Condiții privind dispunerea _____	271
2.5.4.2. Luarea măsurii arestului la domiciliu de către judecătorul de drepturi și libertăți _____	274
2.5.4.3. Luarea măsurii arestului la domiciliu de către judecătorul de cameră preliminară sau de instanța de judecată _____	276
2.5.4.4. Conținutul arestului la domiciliu _____	277
2.5.5. Arestarea preventivă _____	280
2.5.5.1. Condiții privind dispunerea măsurii _____	280
2.5.5.2. Luarea măsurii arestării preventive în cursul urmăririi penale _____	282
2.5.5.2.1. Propunerea de arestare preventivă. Dispoziții procedurale _____	282
2.5.5.2.2. Respingerea propunerii de arestare preventivă în cursul urmăririi penale _____	283
2.5.5.2.3. Admiterea propunerii de arestare preventivă în cursul urmăririi penale _____	283
2.5.5.2.4. Luarea măsurilor de ocrotire în caz de arestare preventivă în cursul urmăririi penale _____	285
2.5.5.2.5. Mandatul de arestare preventivă _____	286

2.5.5.2.6. Executarea mandatului de arestare preventivă emis în lipsa inculpatului _____	287
2.5.5.2.7. Negăsirea persoanei prevăzute în mandatul de arestare preventivă _____	289
2.5.5.2.8. Durata arestării preventive a inculpatului în cursul urmăririi penale _____	289
2.5.5.2.9. Prelungirea arestării preventive în cursul urmăririi penale _____	290
2.5.5.2.10. Procedura de prelungire a arestării preventive în cursul urmăririi penale _____	290
2.5.5.3. Arestarea preventivă a inculpatului în procedura de cameră preliminară și în cursul judecății _____	293
2.5.5.4. Tratamentul medical sub pază permanentă _____	294
2.6. Măsurile preventive aplicabile minorilor _____	294
§3. Măsurile de siguranță cu caracter medical _____	296
3.1. Noțiuni introductive _____	296
3.2. Obligarea provizorie la tratament medical _____	296
3.3. Internarea medicală provizorie _____	299
§4. Măsurile asigurătorii, restituirea lucrurilor și restabilirea situației anterioare săvârșirii infracțiunii _____	301
4.1. Măsurile asigurătorii _____	301
4.1.1. Noțiuni generale _____	302
4.1.2. Contestarea măsurilor asigurătorii _____	304
4.1.3. Verificarea măsurilor asigurătorii _____	305
4.1.4. Procedura sechestrului _____	306
4.1.5. Cazuri speciale de valorificare a bunurilor sechestrate _____	307
4.1.6. Poprirea _____	307
4.2. Restituirea lucrurilor _____	308
4.3. Restabilirea situației anterioare săvârșirii infracțiunii _____	309

Capitolul al VII-lea. Actele procesuale și actele procedurale

comune	311
§1. Noțiuni introductive	311
§2. Citarea, comunicarea actelor procedurale și mandatul de aducere	312
2.1. Citarea	312
2.1.1. Noțiuni introductive	312
2.1.2. Modul de citare	313
2.1.3. Conținutul citației	314
2.1.4. Locul de citare	314
2.1.5. Înmânarea citației	317
2.1.6. Înmânarea citației altor persoane	318
2.1.7. Incidente privind citarea	320
2.1.8. Dovada de primire a citației	320
2.1.9. Incidente privind citarea	321
2.2. Mandatul de aducere	321
2.2.1. Emiterea mandatului de aducere	321
2.2.2. Executarea mandatului de aducere	323
2.3. Accesul la bazele electronice de date	324
§3. Termenele	325
3.1. Noțiuni introductive	325
3.2. Clasificarea termenelor	325
3.3. Calculul termenelor procedurale	326
3.4. Acte considerate ca făcute în termen	327
3.5. Consecințele nerespectării termenelor	328
§4. Cheltuielile judiciare	329
4.1. Noțiuni introductive	329
4.2. Plata cheltuielilor judiciare avansate de stat	330
4.3. Plata cheltuielilor judiciare făcute de părți	332
4.4. Sumele convenite martorului, expertului și interpretului	333
§5. Modificarea actelor procedurale, îndreptarea erorilor materiale și înlăturarea unor omisiuni vădite	334
5.1. Modificarea actelor procedurale	334

5.2. Îndreptarea erorilor materiale _____	335
5.3. Înlăturarea unor omisiuni vădite _____	335
§6. Nulitățile _____	336
6.1. Noțiuni introductive _____	336
6.2. Nulitățile absolute _____	337
6.3. Nulitățile relative _____	338
6.4. Efectele nulităților _____	340
§7. Amenda judiciară _____	341
7.1. Abateri judiciare _____	341
7.2. Procedura privitoare la amenda judiciară _____	344
BIBLIOGRAFIE _____	347